

FAM. C. HEYNES

GOILBERDINGERSTR. 24

CULEMBORG

'hak-al'

5^e jaargang nr. 10 - okt. 1979

*+ doelstellingen
+ 1e deel jaaroverzicht.*

NWNC
natuur- en vogelwacht
CULEMBORG

Eindelijk ligt hier met "enige" vertraging de oktober-uitgave van de Hak-al voor u. De redactie heeft met nogal wat problemen te kampen gehad de laatste weken, hierdoor is de inhoudsvorm enigszins gewijzigd (tijdelijk). Zo vindt u b.v. het excursieprogramma op pagina 2 i.p.v. sluitstuk van de Hak-al. Het november-nummer zal als alles goed gaat, weer normaal op tijd verschijnen. Dan nog even dit:

Begin dit jaar hebben we aan Leo v.d. Kooy gevraagd, of wij hem op mochten geven als kandidaat voor de quiz van Kick Stockhuyzen "Ja, Natuurlijk". Van de N.C.R.V. kregen wij en Leo zelf, daarop bericht dat er te zijner tijd wel bericht zou komen voor een auditie, omdat nog meer nieuwe kandidaten zich hadden opgegeven.

Om kort te gaan, na een voortreffelijk geslaagde proefbijeenkomst in Hilversum, kreeg Leo vrij vlot daarop bericht, dat hij uit een kleine 40 kandidaten werd verzocht aan de eerste uitzending van het nieuwe seizoen als kandidaat mee te doen.

Nadat op zaterdag 13-10 de opnamen voor het programma hebben plaatsgevonden, volgt dan op zondag 21-10 a.s. de uitzending.

Wij wensen Leo namens de N.V.W.C. bijzonder veel succes. Hij kan er in ieder geval van verzekerd zijn, dat de hele club met bijzondere belangstelling op de avond van de uitzending aan de buis zit gekluisterd.

Wij wensen u veel kijk- en luisterplezier!

INHOUD :

pagina 2.	Excursieprogramma.
pagina 3.	Vakantie in Nederland.
pagina 8.	Verlag Braderie Culemborg.
pagina 10.	Nieuws van de Milieuwerkgroep.
pagina 12.	Verlag bezoek aan het Leersumse Veld.
pagina 13.	Zo maar een paar nieuwtjes.
pagina 15.	Een waarneming ...
pagina 17.	Ledenwerfaktie Milieuwerkgroep.
pagina 18.	Doelstellingen van de Milieuwerkgroep.
pagina 20.	Jaarverslag van de Milieuwerkgroep. (1e deel).

~~Exkursie-programma~~

OPMERKING :

Deelname aan de excursies is geheel voor eigen risico.
Geen enkele leider kan voor ongevallen e.d. aansprakelijk gesteld worden.

Vrijdag 26 oktober :

Dia-avond in het Kompas o.l.v. Harry v.d. Warenburg, aanvang 20.00 uur.
Wil diegene die leuke dia's heeft even contact opnemen met Harry.

Zaterdag 27 oktober :

Uiterste inleverdatum copij !!!!!

Zaterdag 27 en zondag 28 oktober :

Herfsttrektellingen o.l.v. Marcel v.d. Tol en Kars Veling.
Vertrek 7.00 uur vanaf 't Jach.
Ochtendexcursie tot + 11.00 uur.

Dinsdag 30 oktober :

Extra algemene vergadering in het Kompas, aanvang 19.30 uur
(zie bijgevoegde uitnodiging).

Zaterdag 3 november :

Opruimen paddengaas bij de Ronde Haven.

Maandag 5 november :

Vergadering Redactie, aanvang 20.00 uur te Eikeboom 31.

Maandag 5 november :

Vergadering Commissie Ruimtelijke Ordening.

Zaterdag 10 en zondag 11 november :

S.O.V.O.N.-tellingen, vertrekt 8.30 uur vanaf 't Jach.

Maandag 12 november :

Vergadering vogelwerkgroep, aanvang 20.00 uur in het Kompas.

Zaterdag 17 en zondag 18 november :

Roofvogeltellingen.

Maandag 19 november :

Maandelijks algemene vergadering, aanvang 20.00 uur
in het Kompas.

VAKANTIE IN NEDERLAND

Dat je voor een goede vogel- en plantenvakantie echt geen duizenden kilometers de grens over hoeft, hebben wij gemerkt toen we 3 weken door een stukje Nederland fietsten.

Wij (= Nico Middelkoop, Berry Lucas en ondergetekende) maakten van onze overnachtingen gebruik van zeer eenvoudige "primitieve" campings, waar soms een kraan en een toilet aanwezig waren, maar waar je prachtig rustig zat en vaak midden in de bossen.

Voorals de zogenaamde SBB-campings waren zeer mooi.

Deze zijn over het hele land verspreid en zijn niet duur.

Als je daarvan gebruik wilt maken, moet je van te voren een "kampeerbewijs" halen, die je voor f 14,-- bij ieder ANWB-kantoor kopen kunt.

Slechts één persoon van een gezelschap heeft een kaart nodig en de overnachtingskosten worden dan f 2,25 per persoon per nacht.

ROUTE

Wij zijn + 3 weken onderweg geweest en hebben daarbij een aantal plaatsen aangedaan.

We fietsten in één dag naar de volgende standplaats en bleven daar dan een dag of 3 om de natuur het landschap daar goed te leren kennen.

Hieronder volgt een overzicht :

- 16-7   Vertrekt uit Culemborg, langs de prachtige Waalwaterwaarden van Tiel naar Nijmegen en daar vandaan naar de SBB-camping in Groesbeek.
- 17-7   Fietstocht naar 't Reichswald en 's avonds naar het biotoop van de Nachtzwaluw (bij Groesbeek).
- 18-7   Fietstocht naar de Ooypolder bij Nijmegen.
- 19-7   Vertrek Groesbeek richting Winterswijk, hier mochten we de tent opzetten bij een vriendelijke "agrariër".
- 20-7 }
21-7 }   Tochtjes in de omgeving van Winterswijk, o.a. Woold, Bekendelle,
22-7 }   Steengroeven.
- 23-7   Vertrek Winterswijk richting Ootmarsum (Vasse om precies te zijn). Hier hadden we een bosgebied van ca. 1 ha. voor ons alleen, met toilet en kraan binnen "handbereik" (en goedkoop!!).
- 24-7 }
25-7 }   Tochtjes omgeving Ootmarsum :
26-7 }   Springendal, Bergvennen, Mosbeek enz.
- 27-7   Vertrekt Ootmarsum richting Kuinre (NO-polder) hier hadden we ook een mooie SBB-camping.
- 28-7   Fietstocht/Kanotocht Weerribben.
- 29-7   Fietstocht Nijetrijne, Rottige Meenthe.
- 30-7   Om 23.00 uur vertrokken we uit Kuinre voor een nachtelijke rit naar de Flevopolders.
- 31-7   Om 5.00 uur ('s morgens dus) kwamen we bij de observatiehut bij de Knardijk. Hier zagen we het dag worden en bemerkten, dat voor tien uur hier veel is waar te nemen, maar dat de vogels dan lijken te verdwijnen.

- 1-8 Tocht naar Knardijk, over Oostvaardersdijk naar Naarden.
Bussum, daar bij het slikgebiedje bij Naarden en naar 't Naarder-
bos en vandaar over de prachtige Ibisweg terug naar de camping.
- 2-8 Terug naar Culemborg.

WAARNEMINGEN

Vogels :

Hieronder volgt eerst een lijst van een selectie uit de in totaal 117 (!!!)
waargenomen vogelsoorten.

dodaars*	bruine kiekendief*
slobeend	grauwe kiekendief*
kuifeend	blauwe kiekendief
tafeleend	torenvalk
bergeend	boomvalk*
pijlstaart*	bontbekplevier
wintertaling	kleine plevier
grauwe gans*	goudplevier*
aalscholver	kluut
roerdomp*	scholekster
kleine zilverreiger*	grutto
lepelaar*	kievit
wespendief*	wulp
sperwer	regenwulp*
havik*	watersnip
houtsnip*	bosuil
witgatje*	steenuil
bosruiter*	nachtzwaluw*
Kemphaan	boomklever
groenpootruiter*	boomkruiper
tureluur	zwarte mees
zwarte ruiter	kuifmees
oeverloper*	staartmees
visdief	grote lijster
zwarte stern*	zwarte roodstaart
dwergstern*	gekraagde roodstaart
kwartel*	gele kwikstaart*
grauwe vliegenvanger*	grote gele kwik*
grauwe klauwier*	smient*
en vele andere.	

De met een * gemerkte soorten worden hieronder nog wat besproken.

dodaars :

In de Ooypolder hoorden we een ex., terwijl we er in de Bergvennen nog
een aantal zagen.

Pijlstaart :

Vanuit de Knarhut waren tussen de andere eenden een flink aantal pijl-
staarten te ontdekken.

grauwe gans :

Bij Nijetrijne (Rottige Meenthe) vloog (en daalde) een groep van 60 ex. en naderhand nog wat kleinere groepjes.
Waarschijnlijk hebben ze hier ook gebroed.
Uiteraard waren ze ook in de Flevo aanwezig.

Roerdomp :

1 ex. overvliegend Oostvaardersplassen.

kleine zilverreiger :

Terwijl we op de Knardijk in onze slaapzakken lagen te slapen (het was heerlijk weer en ongeveer 10.00 uur 's morgens) werden we wakker gestoten onder de kreet "kleine zilverreiger kijk daar"!!

Voordat ik m'n ogen open had en me uit mijn (natuurlijk vastzittende) slaapzak had bevrijd, was het beestje reeds lang verdwenen.

Berry (fanatiek als altijd) ging snel weer naar de hut, maar Nico en ik lagen veel te lekker.

Na 5 minuten gedoezeld te hebben kwamen daar plotseling 2 zilverreigers terug vliegen.

Ze gingen zitten in een sloot op ongeveer 250 m.

Wij doken neer in 't gras en konden ze goed bekijken, vooral toen ze opvlogen en nog 150 m dichterbij kwamen zitten.

Ieder detail kon worden gezien en zelfs bij één ex. de gele klauwen onder de zwarte poten.

Dat was echt een prachtige belevenis.

Lepelaar :

40 ex. Flevo (Oostvaardersplassen).

wespendief :

1 ex. kon goed worden bekeken vlak bij de camping in Ootmarsum.

havik :

1 ex. jagend bij Winterswijk.

bruine kiekendief :

Behalve zo'n 30 ex. in de Flevo was er ook nog de waarneming van een vrouwelijk ex. in de Bergvennen.

grauwe kiekendief :

Langs de Torenavalkenweg in de Flevopolder kon één mannelijk ex. prachtig jagend worden bekeken boven de graanvelden.

boomvalk :

5 ex. omgeving Groesbeek/Nijmegen.

goudplevier :

enkele ex. Noord-Oostpolder en in de Flevo.

regenwulp :

10 ex. vliegend Knardijk - Flevo.

houtsnip :

In de bossen waarin de SBB-camping bij Kuinre (N.O.-polder) ligt, broeden houtsnippen, waar wij er ook één van zagen.

witgatje :

1 ex. Zandafgraving in het kuinderbos en enkele ex. bij de Knarhut Flevo.

bosruiter :

In de vele plassen in de Waalwaterwaarden zaten al veel steltlopers, waaronder een bosruiter.

groenpootruiter :

In de Waalwaterwaarden en de Ooypolder fouragerende ex., bij Ootmarsum 25 ex. vliegend in ZW-richting.

zwarte stern :

Tegen 7.00 uur verzamelden zich tegen de 1.500 zwarte sterns in de omgeving van Naarden.

dwerg stern :

1 ex. Naarderbos, hij viste enkele meters voor onze verbijsterde neuzen.

kwartel :

Bij Ootmarsum hoorden we 's nachts om ongeveer 12 uur een kwartel roepen in een hooiland.

grauwe vliegenvanger :

In de omgeving van Winterswijk en Ootmarsum zat werkelijk bij iedere boerderij wel een paartje grauwe vliegenvangers.

grauwe klauwier :

1 ♂. In het Reichswald vlak over de Duitse grens.

nachtzwaluw :

Op een heideachtig terreintje bij Groesbeek waar ik ze ook in 1974 - 1976 al had gezien, bleken nog steeds nachtzwaluwen te zitten.

Op een prachtige avond hoorden én zagen we 3 - 4 ex.

gele kwikstaart :

Langs de Ibisweg (Flevo) zaten bijzonder veel gele en ook wel witte kwikstaarten. Het aantal was zeker meer dan 50 ex.

grote gele kwik :

4 - 5 ex. Winterswijk

2 ex. Ootmarsum

smient :

In de zandafgraving in het Kuinderbos zaten 3 ex. die dus vroeg hier te lande aangekomen zijn.

oeverloper :

Zowel in de Waalwaterwaarden als in de Flevopolder waren zeer veel oeverlopers aanwezig.

Op het traject Block van Kuffeler - Naarderbos, zaten 25 ex. en op het eerste stuk van de Knardijk langs het randmeer bij Harderwijk ook zo'n 20 ex.

Tot zover de vogels. In de volgende Hak-al hoop ik wat over de planten te vertellen.

Wat uit bovenstaand verhaal wel zeer duidelijk geworden is, is dat je niet naar Tenerife, Falsterbø of Galapagos hoeft te gaan (al is dat natuurlijk wel mooi), maar dat er in Nederland ook genoeg te zien is.

KARS VELING

SUCCESVOLLE BRADERIE VOOR DE NATUUR- EN VOGELWACHT CULEMBORG

Op de Braderie van zaterdag j.l. was ook de Natuur- en Vogelwacht Culemborg met een stand aanwezig. Het belangrijkste onderwerp waar wij als groep bekendheid aan wensten te geven was met name het onderhoud van knotbomen in het algemeen en de manier en wijze waarop dit wordt uitgevoerd is de directe omgeving van Culemborg.

De presentatie hiervan werd niet alleen getoond door de aanwezigheid van gereedschappen als kettingzaag, beugelzaag, veiligheidsaspecten, e.d. en een prachtige fotoreportage van de ANWB, maar vooral door de aanwezigheid in de kerk van een echte knotboom. Deze boom die door achterstallig onderhoud in een voorjaarsstorm eerder dit jaar voor het landschap verloren ging, werd door de Vogelwacht nu als voorbeeld tentoongesteld.

Bovendien was er een prijsvraag aan verbonden. Iedereen die op enige wijze belangstelling toonde kon voor een kwartje raden wat het juiste gewicht van de boom was. Hiervoor werden in totaal 954 briefjes ingeleverd. Als uitersten werden gewichten geraden vanaf 54,3 Kg. tot 653.041 Kg.

Op vrijdagavond 24 augustus is de boom op de weegbrug van de fa. Hussen nabij het station gewogen. Het juiste gewicht bedroeg 599 Kg.

Dit werd echter door niemand juist geraden. Wel was er 1x 598 Kg. en 5x 600 Kg. geschat, zodat na loting als winnaar de heer van Baal, Verdijkstraat 12 - Culemborg uit de bus kwam. De prijs, een boek "De wereld van de vogels" door Ad Cameron en de boom werden na afloop van de braderie bij de winnaar afgeleverd die er uitermate mee in zijn schik was.

Daarnaast werd in de stand ruime aandacht besteed aan de werkzaamheden van een aantal landelijke verenigingen waarvoor de Natuur- en Vogelwacht als gastheer optrad. Hierbij o.m. Stichting "Het Vogeljaar", Vereniging Natuurmonumenten, Ver. tot behoud van de Waddenzee, Vogelbescherming en Greenpeace.

Ook werden van deze verenigingen artikelen te koop aangeboden. Gezien de zeer grote belangstelling, welke wij gedurende de gehele dag hebben gehad, kan gesteld worden, dat we zowel voor wat betreft het informatieve karakter, als ook de gevarieerdheid van de verschillende artikelen welke te koop werden aangeboden we van een groot succes kunnen spreken.

Dit heeft onze groep het vertrouwen gegeven door te gaan op de door ons ingeslagen weg om met name de jeugd vertrouwd te maken met de natuur en hun de liefde daarvoor bij te brengen.

Naast de enorme belangstelling en 5 nieuw ingeschreven leden, hebben wij voor diverse verenigingen spullen verkocht. Hierbij noem ik : stickers, buttons, T-shirts, handdoeken, tassen en div. boekwerken.

De totale omzet van de gehele dag was f 2.041,66.

Hiervan was voor :

Vogelbescherming	f 663,60
Waddenzee	- 567,66
Greenpeace	- 150,--
Vogelasiel Noordwijk	- 12,50
Vogelsymposium Ede	- 2,50
	<hr/>
	f 1.396,26

Natuurlijk hadden we ook onkosten, t.w. :

Prijs knotwilg	f 23,40
Weegbrug	- 11,--
Limonade	- 13,40
Portokosten	- 13,75
Kraamhuur	- 50,--
Vrachtkosten ANWB	- 25,--
	<hr/>
	f 136,55

Uit het bovenstaande blijkt wel, mede door de knotwilg-attractie dat we een voordelig saldo hebben van f 508,35.

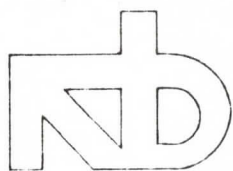
Tijdens (en vlak na de braderie) hebben we ook nog 22 vrachten á 350 Kg. knothout voor de open haard in kunnen schrijven. Dat gaat van de winter opbrengen $22 \times f 25,-- = f 550,--$ i.p.v. de $22 \times 350 \text{ Kg.} = 7,7 \text{ ton} \times f 25,-- = f 192,50$.

Hiervan hebben Arie v.d. Ham en ik er reeds nu 7 kunnen afleveren van hout wat we nog hadden van het afgelopen seizoen.

Mede door dit succes zoeken we reeds nu naar een onderwerp voor de volgende braderie. Een suggestie is er al, n.l. een doorlopende diavoorstelling van al onze activiteiten, zoals: vogelen, excursie's, kampen, knotwilgen snoeien enz. Hiervoor doe ik aan iedereen nu al een oproep: Heeft u dia's van bovenstaande (en nog andere) onderwerpen, stel die dan beschikbaar aan de N.V.W.C. (eventueel een duplicaat), zodat er nu al aan gewerkt kan worden.

Inleveren bij Jan Rietvink, Ereprijs 39 - tel.no. 64 07.

JAN RIETVINK.

werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer 'noordwest-betuwe'

BEZWAARSCHRIFT STREEKPLAN - op 20 september vond hierover op uitnodiging van Gedeputeerde Staten in Tiel een hoorzitting plaats.

Eenieder die bezwaarschriften tegen het Streekplan had ingediend kon deze op deze hoorzitting toelichten.

Een onzer bezwaren betrof de in het Streekplan geplande uitbreiding van het industrieterrein in Culemborg, ten zuiden van de nieuw aan te leggen S 101.

Wij zien deze weg als een uiterste grens die niet overschreden mag worden. Overschrijding van deze grens, kan tot ongebreidelde uitbreiding leiden waardoor in de toekomst het unieke natuurgebied de Regulieren onder zware druk kan komen te staan.

O.i. is er in het bestemmingsplan Goilberdingen nog voldoende ruimte voor industrieterrein.

BERMBEHEER - de laatste jaren zijn door het achterwege laten van (nodeloze) bespuitingen en een beter maai-beheer de bermen van onze wegen gelukkig weer een steeds fleuriger beeld gaan tonen. Vele soorten bermbloemen sieren onze wegkanten.

Helaas is deze milieuvriendelijke werkwijze nog niet overal doorgedrongen.

De volgende anekdote mag daarvan een voorbeeld zijn.

Een natuurliefhebber trof op een van z'n speurtochten op de brede tussenstrook van de Erasmusweg op het industrieterrein vele mooie bermbloemen aan, waaronder (voor ingewijden) het wit bloeiende Muskuskaasjeskruid.

Telefonisch bracht hij de Gemeente van een en ander in kennis en of het maaien nog wat uitgesteld kon worden, zo er al plannen waren om binnenkort te gaan maaien. Had hij maar niks gezegd ! Het telefoontje resulteerde in een bijna onmiddellijk uitrukken van de plantsoendienst met groot materieel!

In no time werd de gehele strook platgemaaid ! Dag bloemen!

Verdere plannen met deze strook : Toevoegen aan het plantsoenareaal en aldus omvormen in een kaal geschoren wekelijks te maaien gazon!

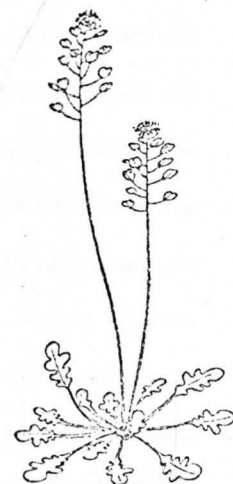
Voor ons aanleiding een brief aan de Gemeente te richten met het verzoek deze tussenstrook, die zich er bij uitstek toe leent, als bermstrook intact te laten, door het maai-beheer aan te passen. Aldus worden nieuwe kansen geschapen voor onze eigen bermflora.

Ook een nieuwe brief naar het polderdistrict lijkt noodzakelijk, daar deze instantie nog steeds niet is teruggekomen van het vele onnodige maaien langs de dijktafuds. Opnieuw hebben vele soorten dijkbloemen dit jaar nauwelijks kans gehad om te bloeien, laat staan zaad te zetten.

Muurpeper

o.o.o.o.

Klein tasjeskruid

Zondag 23 september j.l. hebben Timmy de Bot en ondergetekende een fietstocht gemaakt naar het Leersumse Veld.

Het Leersumse Veld bevindt zich op de Utrechtse Heuvelrug, noordelijk van het plaatsje Leersum. Omdat het Leersumse Veld slechts op 23 Km. van Geldermalsen (+ 20 Km. van Culemborg) ligt, is het gebied, vooral in de herfst, aantrekkelijk om te bezoeken en ook makkelijk per fiets bereikbaar.

Via Buren, Maurik en Amerongen bereikten wij op deze prachtige zondag het Leersumse Veld, waar direkt boven Leersum al verscheidene, hoog cirkelende buizerden werden waargenomen, met als verrassing een ♀ havik in gevecht met een buizerd.

Nadat we in het bos een mooie open plek hadden gevonden, zijn we daar roofvogels gaan kijken, tot het moment waarop een plichtsgetrouwe boswachter ons vriendelijk verzocht direkt te verdwijnen (we waren naast het pad . . . .).

Naderhand was dit niet eens zo erg, want bij de vennetjes werden ook diverse roofvogels waargenomen en een groepje van ± 10 kruisbekken.

Gelukkig vonden we verderop in het bos weer een open weide, waar de zoekactie naar roofvogels werd voortgezet.

In het bos hoorden we ook nog diverse vuurgoudhaantjes en één boomkruiper.

Boven de open plek zagen we als stipjes buizerden gestaag naar het zuiden gaan, terwijl een ♀ havik in zit werd waargenomen in een denneboom.

Ook zagen en hoorden we de zwarte specht. Het hoogtepunt kwam echter toen we weer terugkwamen bij de vennetjes, alwaar twee cirkelende raven prachtig te zien waren. Echter een heel stuk boven deze raven zagen wij als zwarte vlekjes een havik + buizerd cirkelen, met daar achter drie buizerden bijeen, met blote oog haast niet te zien! Plotseling dook de havik, een ♀, naar beneden en stortte zich op de raven. De twee raven gingen echter uiteen, waarna wij prachtig de schermutselingen tussen de havik en een raaf konden zien. Na ± 1½ minuut kwam de tweede raaf er ook weer bij en moest de havik afdruipten, waarna de twee raven in een thermiekbel al gauw als streepjes in de azuurblauwe lucht verdwenen.

De tocht langs de vennetjes werd voortgezet, waarbij nog een sperwer ♀ en een ♂ grote gele kwikstaart gezien werden.

Het werd inmiddels al (laat in de) middag en dus gingen wij weer eens richting huis, terwijl nog een mooie duikvlucht van een ♀ havik op een kokmeeuw werd waargenomen; deze mistukte echter en we zagen de meeuw weer na enige angstige ogenblikken opgelucht wegvliegen. Bij Rijswijk werd nog even een blik geworpen op een mooi slikveld, hetgeen 9 bonte strandlopers, 2 kemphanen en 1 ♂ krakeend opleverde en een snip met kalme rechte vlucht en duidelijk 2 witte $\triangle$ op de zijanten van de staart.

ZOMAAR EEN PAAR NIEUWTJES.....

De afgelopen maand zijn een tweetal dode vogels gevonden die voor nader onderzoek naar het C.D.I. te Doorn zijn gestuurd.

Op 18 augustus werd in de omgeving van het Triowijk een nog levende kokmeeuw gevonden, of liever gezegd gevangen, die voor een groot deel de controle over zijn lichaamsfuncties had verloren. Verlamd dus. Afmaken bleek de enige mogelijk die overbleef, ook om het dier uit zijn lijden te verlossen.

Conclusie van het C.D.I. : Ziekteverschijnselen : stervend aangetroffen.

Matige conditie, 250 gram, bloederige diathese van de darm. De vogel is ten gevolge van uitputting gestorven. De oorzaak van het lijden (de verlamingsverschijnselen dus) is niet vast te komen staan.

Woensdag 22 augustus j.l. werd er door een inwoner van Culemborg een gierzwaluw uitgeput aangetroffen in de Prijssestraat. Na afloop van de plantenexcursie zijn ondergetekende en Berry Lucas bij de vinder gaan kijken die tot op dat moment niet wist wat voor een vogel het was. Binnen enkele seconden stond ons vermoeden vast, een gierzwaluw. We konden de vinder alleen de raad geven te trachten de zwaluw de volgende morgen los te laten. Afmaken vonden wij niet nodig op dat moment, omdat de vogel tegen de tralies van zijn verblijf zat geklemd.

De volgende morgen bleek de zwaluw echter dood. Conclusie : uitputting.

Nieuw boek

Eindelijk is er dan het lang verwachte boek VOGELS VAN DE GROTE RIVIEREN verschenen. Bij voorbaat een boek voor iedere vogelliefhebber en zeker voor vogelaars uit deze omgeving, omdat Culemborg ook bij de Grote Rivieren hoort en deel uitmaakte van het onderzoeksgebied. Zelfs de N.V.W.C. staat vermeld evenals pioniers als Chris Kalden, Arie v.d. Ham, Hans v.d. Berg en Cees v.d. Ham.

Het boek behandelt kortgezegd : het voorkomen, aantallen, verspreidingen en biotoop van vogels in het Rivierengebied
Periode 1969 - 1976.

Het boek bevat ruim 330 blz. en is behoorlijk voorzien van illustraties en overzichtkaartjes. Echt een naslagwerk voor vogelaars.

INHOUD : Inleiding en overzicht medewerkers;

Verantwoording van de gevolgde werkwijze;

Het landschap van het rivierengebied;

Vogelgemeenschappen van het landelijke gebied;

Vogelvangst in de hooilanden;

Het rivierengebied in het winterhalfjaar;

Tellingen op meeuwslaapplaatsen;

Vogeltrek in het rivierengebied;

Overzicht van alle in het rivierengebied waargenomen vogelsoorten;

Het voorkomen van exotische vogelsoorten in het rivierengebied;

Literatuuroverzicht en register vogelnamen.

Het overzicht van de waargenomen vogelsoorten neemt natuurlijk de meeste plaats in, bijna 240 blz.

De eindconclusie van dit boek kan alleen maar zijn, dat het een zeer waardevolle uitgave is die een must is voor eenieder die zich in het rivierengebied bezighoudt met vogels.

Het boek is te bestellen, voor een m.i. redelijke prijs voor zo'n uitgave, voor f 35,00 bij Vogelbescherming, Zeist giro no. 1882523 onder vermelding van de titel.

Kwak

HARRY V. D. WARENBURG

Kokmeeuw

EEN WAARNEMING

"Buizerd" (over het geheel kaneelkleurig, lichte kop, zwarte halve maan-vormige polsvlekken, klapwiekend als ruigpootbuizerd, géén witte stuit en zwarte eindband aan de staart, ondanks dat leek hij geen gewone buizerd, wij dachten aan een arend-buizerd).

Over de nieuwsbrief is al heel wat afgeschreven en gepraat. Zowel voor- als tegenstanders zijn aan het woord geweest.

In hoeverre de waarnemingen juist zijn, kan ik niet bekijken, maar dat er fouten in staan is duidelijk (b.v. "Canadese ganzen bij Wijk bij Duurstede deze winter". Jammer, maar het waren tamme vogels.

Daar waarnemingen van ongewone vogels voor de nieuwsbrief van levensbelang is, is het niet ondenkbaar dat lezers van de nieuwsbrief niet altijd even nauwkeurig determineren. Ook het willen zien van ongewone, zeldzame soorten speelt hierbij een rol. (De wens is de vader van de gedachten). Over het willen zien van ongewone vogels nu een fraai voorbeeld.

In de vorige Hak-al (nr. 8/9, jaargang 5) stond een verslag van een excursie naar de Flevopolder door Marcel v.d. Tol. Samen met Kees Tiemstra is hij 25 mei in de Flevopolder geweest, waar zij vele leuke vogels gezien hebben (o.a. steltkluten, zoals gemeld in een nieuwsbrief).

In het begin van het artikel maken zij melding van een "vreemde buizerdachtige". In de waarnemingslijst wordt hier iets nader op ingegaan, zie de aanhef van dit artikel. Ik schrijf hier iets, omdat er b.v. niets verteld wordt over de grootte van de vogel, Verhouding vleugels / staart

Kopprofiel

Stand van de vleugel (horizontaal, een lichte V-vorm)

Vleugelslag.

Omdat de vogel klapwiekte (wat dat ook is) als een ruigpootbuizerd, dachten ze aan deze soort, maar het was geen ruigpootbuizerd, omdat het beest geen witte stuit had en geen zwarte eindband aan de staart. Maar, een ruigpootbuizerd heeft toch ook geen witte stuit en een jonge ruigpoot lang niet altijd een duidelijke zwarte eindband aan de staart. Een volwassen ruigpoot heeft wel een witte staart met een zwarte eindband.

Ondanks de erg magere beschrijving en toch wel grote fouten met betrekking tot de ruigpootbuizerd, dachten Marcel en Kees met een arendbuizerd te doen te hebben.

De arendbuizerd is in Europa broedvogel van Griekenland en Europees Turkije, buiten Europa broedvogel tot in Mongolië, dus een duidelijke oostelijke soort. Ook het overwinteringsgebied wijst hierop, n.l. Noord-Oost Afrika, veel minder West-Afrika en vooral het Noorden van India.

In Europa is de arendbuizerd dwaalgast tot in Denemarken.

Wat betreft de herkenning het volgende :

De arendbuizerd is ongeveer zo groot als een ruigpootbuizerd, maar de vleugelspanwijdte is vaak groter. De staart is langer dan die van buizerd en ruigpootbuizerd, ook in uitgespreide toestand, meestal ongebandeerd, maar ook vogels met gebandeerde staart komen voor. De vlucht doet denken aan die van de ruigpoot, maar lijkt iets soepeler. De vleugels zijn vaak rechthoekiger dan die van de buizerden, iets meer arendachtig.

Een kleurbeschrijving van de arendbuizerd is zoals bij alle buizerdachtigen een moeilijke zaak, wegens de grote variatie. Hoewel de arendbuizerd het minste in kleur varieert, komen er toch zeer donkere vogels met gebandeerde staart en zeer lichte vogels voor.

De meest algemene kleurvarieteit is warmbruin, met iets lichtere kop, vaak lichte kaneelkleurige staart. Vleugelpunten vaak donker.

Onderzijde vleugels kaneelkleurig met lichte, haast witachtige grote slagpennen en kleine slagpennen en zwarte polsvlekken en zwarte uiteinden van grote en kleine slagpennen.

(Voor een uitgebreide beschrijving, zie Flight Identification of European Raptors).

Ze dachten dus aan een arendbuizerd. Maar waarom en dat verbaast me, dachten ze niet aan de steppenbuizerd, *Buteo buteo vulpinus*, een vrij regelmatige doortrekker in Nederland, die iets later doortrekt in het voorjaar dan de buizerd. De steppenbuizerd is wat kleur betreft, vrijwel identiek aan de arendbuizerd, kleiner dan deze met snellere vleugelslag.

De mogelijkheid, dat de betreffende vogel een steppenbuizerd is, zou kunnen zijn (wordt niet geopperd).

Wat wel naar voren gebracht wordt, is de mogelijkheid van een in West-Europa zeldzame arendbuizerd.

Waarom het meest zeldzame kiezen vraag ik mij af. Is dit een bepaalde geldingsdrang of was het voorkomen van de steppenbuizerd Marcel en Kees niet bekend, of..... stond er in de nieuwsbrief misschien iets over een arendbuizerd in de Flevopolders?!

THEO DE JONG

werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer 'noordwest-betuwe'

In oktober start de milieugroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer Noordwest-Betuwe een actie met als doel het verkrijgen van een aantal nieuwe leden die zich daadwerkelijk willen inzetten. Als eerste aanzet vindt u de komende blz. dan ook een artikel waarin onze doelstellingen zijn uiteengezet met als slot een aantal adressen waar u inlichtingen kunt verkrijgen.

Verder is er eind augustus ons jaarverslag verschenen over de periode juli 1977 - januari 1979. Dit verslag vindt u in deze Hak-al en de komende Hak-al. Vanwege de hoeveelheid blz. (11 blz.) is dit verslag in tweeën gesplitst.

Wij hopen dat u er met genoeg en de nodige aandacht kennis van zult nemen en misschien kunt u in de toekomst ook uw steentje bijdragen.

.o.o.o.o.o.o.

Zorg voor het milieu

"Het milieu" is een begrip dat elke dag in de publiciteit komt en waar eigenlijk iedereen mee te maken heeft.

De zorg voor een goed milieu was oorspronkelijk de zorg van enkelen. Geleidelijk is deze zorg doorgedrongen tot in vele overheidsorganen. Wetten en verordeningen weerspiegelen deze zorg.

Het zijn onder andere milieugroepen geweest, die een stroomversneling teweeg hebben gebracht. Nog dagelijks echter moet er hard gewerkt worden aan een mentaliteitsverandering ten opzichte van het natuurlijk milieu. Bij ieder individu, maar ook bij verantwoordelijke personen bij gemeente, provincie en rijk. Het zijn immers deze instanties en organen, die een milieubeleid voeren.

Beslissingen die uit dit beleid ontstaan zijn van invloed op ons wonen en werken, het verkeer en onze vrijetijdsbesteding, kortom ons welzijn. Het stimuleren van een verantwoord milieubeleid en het kritisch volgen daarvan is de belangrijkste taak van milieugroepen.

Kritisch volgen van de overheid

Het is de Werkgroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer Noordwest-Betuwe (kortweg: de milieuwerkgroep), die in het gebied dat globaal de voormalige gemeenten Beesd, Beusichem, Buurmalsen en Culemborg omvat, het milieubeleid van de overheid zeer kritisch volgt.

Dit is vooral noodzakelijk op het gebied van bestemmingsplannen, ruilverkaveling, dijkverzwaring, landschapsschoon, openbaar groen, vervuiling en verkeer.

De doelstelling van de werkgroep luidt dan ook:

De werkgroep stelt zich ten doel, het bevorderen, medewerken aan, en kritisch volgen van het milieubeleid in al haar verschijningsvormen in de ruimste zin van het woord, alsmede het deelnemen aan inspraak- en beroepsprocedures het milieubeleid betreffende, voor zover niet in strijd met de wet.

De milieuwerkgroep probeert deze doelstelling na te streven door de volgende activiteiten:

- a. ze heeft sinds kort zitting in de gemeentelijke commissie ruimtelijke ordening;
- b. ze signaleert zaken, die in strijd zijn met een goed milieubeleid en tracht de gewenste oplossing aan te geven;
- c. ze publiceert over actuele zaken, die met het milieu te maken hebben in de plaatselijke media;
- d. ze neemt deel aan inspraakprocedures en hoorzittingen;
- e. ze werkt mee aan het vormgeven van een milieubeleid in de vorm van nota's e.d.;
- f. ze dient bezwaarschriften in als andere mogelijkheden tot niets leiden of niet openstonden;
- g. ze werkt nauw samen met de Natuur- en Vogelwacht Culemborg en maakt gebruik van het maandblad Hak-al voor het doen van mededelingen.

Belangrijke milieuzaken

De milieuwerkgroep heeft sinds haar oprichting in 1971 zich beziggehouden met tal van zaken van zeer uiteenlopende aard. Hieronder volgt een kleine greep uit de werkzaamheden zoals die de afgelopen jaren zijn ondernomen:

- er is een milieunota geschreven ten behoeve van een gemeentelijk milieubeleid;
- de doorbraak oost-west via de Varkensmarkt, die rampzalige gevolgen zou hebben voor het historisch karakter ter plaatse en voor de veiligheid van het langzame verkeer, is mede door activiteiten van de werkgroep niet gerealiseerd;
- de verkeerssituatie rond het Chopinplein en de omgeving van het plein zelf zullen door onze bemoeienissen aanzienlijk verbeterd worden nu de oorspronkelijke plannen van de gemeente niet zijn aanvaard;
- de werkgroep heeft een inspraakavond georganiseerd voor de bewoners van Voorkoop betreffende het groen, de verkeersvoorzieningen en de speelgelegenheden in deze wijk;
- aan het behoud van de Redichemse waard is en wordt veel aandacht besteed, ondanks het feit dat diverse overheidsinstanties fraaie woorden helaas niet omzetten in daden;
- de sterke groei van Culemborg waar eertijds en ook nu nog wel een beetje door het gemeentebestuur het accent op werd gelegd, is door de milieuwerkgroep herhaalde malen aangevochten;
- vele bezwaarschriften zijn uitgegaan tegen bestemmingsplannen en andere plannen;
- de inspraak voor het plan Goilberdingen -in deze opzet nieuw voor Culemborg-, waarvoor de werkgroep als gangmaker en als één van de tien inspraakgroepen veel werk heeft verzet, resulteerde in een lijvig inspraakrapport dat aan het gemeentebestuur is aangeboden;
- onze activiteiten met betrekking tot de kabelbranderijen aan de Parallelweg-west hebben inmiddels geleid tot mededeling van het gemeentebestuur van sluiting van twee van de drie bedrijven.

Door al deze en nog vele andere activiteiten heeft de milieuwerkgroep beïnvloedend gewerkt op het beleid van alle instanties die in ons werkgebied en ook daarbuiten te maken hebben met de zorg voor het milieu.

Continuïteit gewenst

Het spreekt vanzelf dat de leden van de werkgroep, welke tot de actieve kern behoren, enorm veel vrije tijd steken in al deze werkzaamheden. Behalve de maandelijkse bijeenkomsten en het bijwonen van commissie- en raadsvergaderingen gaat er veel tijd zitten in het bestuderen van nota's, het uitpluizen van bestemmingsplannen, het schrijven van brieven aan instanties en, als het niet anders kan, het indienen van bezwaarschriften. Daar komt nog bij het signaleren van onrechtmatigheden in stad en dorp en in het landelijk gebied.

Een zekere milieubewustheid en het zich betrokken voelen bij het eigen woon- en leefmilieu, zijn voorwaarden om met plezier dit werk te doen. Meer nog dan het bezit van deskundigheid en ondanks het feit dat men niet altijd even snel resultaat van het geleverde werk ziet.

Opvallend is, dat naar gelang iemand een tijdje meedraait, deze milieubewustheid en betrokkenheid steeds groter worden.

Het is wenselijk dat van tijd tot tijd nieuwe leden worden aangetrokken; ook jonge mensen zijn van harte welkom. Dat waarborgt immers het voortbestaan van de helaas nog steeds onmisbare milieuwerkgroep.

Iedereen die belangstelling heeft is welkom op de vergadering die in het begin van iedere maand gehouden wordt en voor belangstellenden is een uitgebreid jaaroverzicht van de activiteiten in het jaar 1978 beschikbaar.

Inlichtingen over de werkgroep kunnen verkregen worden bij:

Gert Koppenberg, Schaepmanlaan 25, Culemborg tel. 2272
 Cor Heijnes, Goilberdingerstraat 24, Culemborg tel. 3386
 Ton van Beek, Hinkerstraat 36, Cothen tel. 03436-1687

Verslag van de Werkgroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer Noordwest-Betuwe over de periode juli 1977-januari 1979.

Inleiding

Dit verslag beoogt geen opsomming van alle activiteiten en werkzaamheden te zijn, die in de verslagperiode aan de orde zijn geweest.

Doel is meer een duidelijk overzicht te geven van de meest belangrijke (en ook interessante) activiteiten en problematiek.

De naar voren gebrachte zaken spelen meestal al iets langer dan gedurende de verslagperiode (of zijn pas gaan spelen) en zullen zeer waarschijnlijk ook een groot deel van de toekomstige activiteiten blijven vormen. Enkele voorbeelden: Redichemse Waard, Binnenstad en dijkverzwaring.

Er is nog niet eerder tijdens het bestaan van de werkgroep een jaarverslag (liever periodeverslag) samengesteld. Wel zijn in het verleden een aantal nieuwsbrieven aan de leden verzonden.

Het idee ontstond uit de vraag of de werkgroep succes heeft met haar werkwijze en of er een duidelijke winst te zien is.

Incidenteel zijn er hier en daar successen geboekt al is onze invloed op tal van zaken vaak moeilijk te meten.

Problemen oplossen is dikwijls lange-termijnwerk mede vanwege de remmende werking der bureaucratie. Voorbeeld: de problematiek rond de Redichemse Waard speelt al vanaf de beginjaren '60 en zal zo het zich laat aanzien zeker voortduren tot ver in de jaren '80

Leden: In de verslagperiode zijn een tiental leden echt actief geweest. Daarnaast bestaat er op papier nog een dertigtal leden. Ook mag de Natuur- en Vogelwacht met ongeveer 175 leden, die toch ook wel als een soort achterban beschouwd mag worden, niet vergeten worden.

Niettemin is er een voortdurende behoefte aan nieuw bloed in de werkgroep. Door het wegvallen van een actief lid mag er immers geen werkterrein braak blijven liggen.

Momenteel wordt er naarstig uitgekeken naar nieuwe, actieve leden.

Als ideaal wordt beschouwd een kern van 12-15 leden, die regelmatig een stuk werk op zich willen nemen.

Financiën: Ook financieel gezien heeft niet alles meegezet. Door het niet optimaal functioneren van het penningmeesterschap ontstond er een onduidelijke situatie waarin thans verbetering is gekomen.

Het nieuwe bankrekeningnummer van de werkgroep is nu 55.93.19.754, Algemene Bank Nederland, Culemborg. Rekeninghouders bij de postgiro kunnen storten op postgiro 22814 van de Algemene Bank Nederland te Leerdam, ten name van WNMB Noordwest-Betuwe, rek.nr. 55.93.19.754.

De bedoeling is dat ieder lid (vrijwillig) contributie overmaakt, waardoor bepaalde kosten zoals porti, kopieën, e.d. worden gedekt.

Behalve contributie wordt er presentiegeld ontvangen (na aftrek van kosten) voor het bijwonen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap en voor vergaderingen van de Commissie Ruimtelijke Ordening.

Een duidelijk financieel beheer is nodig en lijkt thans gewaarborgd.

Werkgroep - Natuur- en Vogelwacht

In Culemborg en omgeving zijn twee organisaties op natuur- en milieugebied actief, de milieuwergroep en de Natuur- en Vogelwacht Culemborg (N.V.W.C.).

De milieuwergroep startte in het begin van de jaren '70.

Een van haar activiteiten was het snoeien van knotwilgen, dat al snel een succes werd. Zelfs zo'n succes, dat enige personen aanleiding zagen een natuur- en vogelwacht op te richten, welke in een behoefte zou voorzien en een aanvulling op de werkzaamheden van de milieuwergroep zou zijn.

In 1975 werd de N.V.W.C. opgericht, met groot succes. Gemiddeld zijn er 175 leden waarvan zeker de helft in meer of mindere mate actief is.

De meeste leden van de milieuwergroep werden ook lid van de N.V.W.C. Gevolg was dat er een kleine maar actieve kern van zo'n 10 à 15 leden overbleef in de werkgroep en daarnaast een dertigtal papieren leden, die nu veelal zijn terug te vinden in de N.V.W.C.

Ook het knotwilgen snoeien werd langzaam overgenomen door de N.V.W.C. als zijnde een der belangrijkste activiteiten.

Beide organisaties werken op hetzelfde terrein, maar met duidelijk gescheiden taken. Men kan ook zeggen, ze zijn een verlengstuk van elkaar. De Natuur- en Vogelwacht heeft meer een educatieve taak, inventariseert vogels en planten, snoeit knotwilgen, verzorgt nestkasten, organiseert excursies enz.

De milieuwergroep probeert er voor te zorgen dat er vogels en planten blijven die geïnventariseerd kunnen worden, dat er knotwilgen blijven bestaan en dat het nog zin heeft nestkasten op te hangen.

Om die reden houdt zij zich meer bezig met bestuurlijke zaken, met ruimtelijke ordening, met de zorg voor een schoon milieu en heeft daardoor ook meer met politiek te maken ofschoon het duidelijk een a-politieke organisatie is. Tevens wordt regelmatig een bijdrage in Hak-al, het blad van de N.V.W.C., geleverd.

Een integratie van beide groepen is nooit overwogen. Beide hebben toch min of meer onafhankelijk van elkaar iets opgebouwd en een naam verworven. Ook onontkoombare bemoeienissen op het politieke vlak, wat het werk van de milieuwergroep nu eenmaal met zich meebrengt, zou een integratie in de weg staan.

Het voorgaande was bedoeld als inleiding om wat meer inzicht te krijgen in de interne problematiek en in de structuur van de werkgroep.

We zullen nu een aantal activiteiten van de werkgroep de revue laten passeren.

1. DIJKVERZWARING

Momenteel is dit in ons werkgebied nog niet aan de orde, in die zin dat we er een groot gedeelte van onze aandacht op moeten richten.

Verwacht wordt dat dit op korte termijn zal veranderen. Er zal waarschijnlijk nog in de zomer van 1979 een inspraakprocedure op gang worden gebracht.

In 1978 werden we echter wel opgeschrikt door enige activiteiten, die

hopelijk geen verband houden met dijkverzwaring.

- In mei en juni werden er op diverse plaatsen langs de dijk tussen Culemborg en Beusichem grondstortingen uitgevoerd. Bij navraag bleek het om "normaal" dijkonderhoud te gaan. Alleen de vraag bleef: waarom nu opeens grondstortingen en waarom voor zover bekend alleen op dit dijkvak?

Het zal overigens duidelijk zijn, dat de grondstortingen de aanwezige flora op de betreffende dijkstukken hebben doen verdwijnen.

- Tijdens de zomer van 1978 werd er door het Polderdistrict Lek & Linge intensief gemaaid langs de dijken en vooral langs de Beusichemse dijk. De toegepaste maaimethode heeft tot gevolg dat de veelzijdige en specifieke dijkvegetatie binnen enkele jaren zal veranderen in een vegetatie waarin met name brandnetel zal voorkomen. Ook enkele meidoornbosjes werden niet ontzien.

Zijn dergelijke activiteiten bedoeld om met name milieugroepen straks bij een inspraakprocedure wind uit de zeilen te nemen? Een argument van "kijk eens naar die prachtige en bijzondere dijkvegetatie" zou immers niet meer op zijn plaats zijn indien deze vegetatie inmiddels is verdwenen. We zullen ons *moeten* gaan bemoeien met dijkverzwaring teneinde te voorkomen dat ons gedeelte van het rivierengebied nog verder aangetast zal worden. De plannen zijn op dit moment nog niet bekend, maar het zou wel zeer onwaarschijnlijk zijn wanneer er geen aanslag op het landschap wordt gepleegd. Kijk alleen maar naar de vele tientallen knotwilgen, die onderaan de dijken staan, naar de meidoornhagen, de vele moerasjes en de boerderijen. Al deze elementen, die de dijk en omgeving zo aantrekkelijk maken, kunnen op de tocht komen te staan.

2. RUILVERKAVELING

Een ander werk, dat evenals de dijkverzwaring, grote schade aan het landschap toebrengt, een schade die vaak onherstelbaar is, is de ruilverkaveling.

De ruilverkavelingswerkzaamheden in ons werkgebied zijn al in een gevorderd stadium. De manier waarop deze werkzaamheden soms worden uitgevoerd kan het beste met een op hol geslagen bulldozer vergeleken worden. Veel moois in het landschap sneuvelt, vaak ongemerkt. Veel in de weg staande beplantingen worden weggehaald. Voorbeelden zijn: knotwilgen langs de Goilberdingendijk die pas geknot waren, grote kastanjeboom op een van de vier hoeken van het Rondeel. Verder verdween er in de verslagperiode een deel van het moerasgebied juist ten westen van de spoor-dijk en werd het overige deel drooggelegd door de aanleg van een brede sloot.

De verlaging van de grondwaterstand in het buitengebied zal ernstige gevolgen hebben vooral voor de weidevogels. Veel weidevogels verdwijnen of verminderen zienderogen in aantal. Ook de vegetatie verandert ingrijpend. Tegenhouden kunnen we de ruilverkaveling niet meer, daarvoor worden de economische motieven te belangrijk geacht (nog meer melk, nog meer werklozen). We kunnen alleen nog maar wijzen op de belangen van natuur en landschap. Dit laatste hebben we dan ook meerdere malen gedaan, doch blijkbaar zonder al te veel succes. Zo is begin februari een brief naar

de ruilverkaveling gestuurd met het verzoek om wat voorzichtiger te werken en niet als een olifant in een porseleinkast tekeer te gaan. Onze verwachtingen hieromtrent zijn echter niet al te hoog gespannen.

In het kader van de ruilverkaveling verdween ook een kersenboomgaard langs de Achterweg. Steeds meer hoogstamboomgaarden verdwijnen, doch het ergste was dat er rond Culemborg nu in het geheel geen kersenboomgaarden meer zijn.

Wij probeerden enige pogingen tot behoud. De enige mogelijkheid bleek aankoop. De pachter wilde de boomgaard graag tegen een redelijke prijs kopen, maar al spoedig bleek dit geen haalbare zaak te zijn.

Culemborg verloor dus eind 1978 zijn laatste kersenboomgaard, echter niet voor lang.

In de Redichemse Waard is een nieuwe boomgaard aangelegd. Of de situering nu wel zo fraai is, is een tweede. Maar het begin van een nieuwe kersenboomgaard is er.

De schade, die de ruilverkaveling met zich mee heeft gebracht, is moeilijk te meten, doch is zeker niet gering.

3. FIETSTOCHT RIJNAPPEL

Het Comité Rijnappel verzocht ons in het begin van 1977 de organisatie op ons te willen nemen van de aankomst, overnachting en het vertrek van het internationale fietsgezelschap, dat op zijn lange tocht vanaf het brongebied van de Rijn tot aan de Noordzee, op 7 juli ook Culemborg zou aandoen. De fietsgroep werd enthousiast ontvangen en mede door de gastvrijheid van de Culemborgse bevolking kon iedereen een overnachtingsplaats worden aangeboden.

4. COMMISSIE RUIMTELIJKE ORDENING

Dat wij nogal wat kritiek leveren zal niet iedereen ongemerkt zijn gebleven.

Kritiek lever je op zaken die niet naar je zin verlopen. Wat dat betreft is de taak van de werkgroep niet altijd even plezierig.

De kritiek op het gemeentelijk beleid werd vooral de laatste jaren steeds heviger. In het verleden was al eens gepoogd een lid van de werkgroep zitting te laten nemen in de Commissie Ruimtelijke Ordening van de gemeente om zo invloed te kunnen uitoefenen op het milieubeleid. Dit vond toen geen doorgang.

Eind 1978 kwam vanuit de fractie van de P.v.d.A. het verzoek eens te komen praten. Dat gesprek is er gekomen en met een positief resultaat.

Wat betreft het initiatief van de P.v.d.A. kunnen we vol lof zijn.

Het uiteindelijke resultaat is het volgende: We zijn uitgenodigd door de gemeenteraad zitting te nemen in de Commissie Ruimtelijke Ordening. Betsy Wijnhoven zal de werkgroep vertegenwoordigen en Gert Koppenberg zal als plaatsvervanger optreden.

Aan het zitting nemen in de commissie zijn uiteraard een aantal consequenties verbonden. Enkele zijn:

- meer werk voor de leden, alsmede bepaalde verplichtingen;
- medeverantwoordelijkheid voor een stuk gemeentebestuur;

Alles overziende kunnen we zeker stellen, dat het niet gemakkelijk voor

ons zal zijn, maar we zijn zonder meer verheugd over deze kans. Een groot voordeel voor de werkgroep is de betere en snellere informatie, die ons via de commissie kan bereiken. Dit bespaart een hoop werk en tevens kan sneller worden ingespeeld op bepaalde problemen. De werkgroep zal ook hopelijk minder werk hebben aan het schrijven van bezwaarschriften e.d., omdat we onze mening direct in de commissie naar voren kunnen brengen. Dit geldt ook voor het stellen van vragen en het verkrijgen van de antwoorden hierop. Onze deelname aan de commissie wil uiteraard niet zeggen dat we als uiterste middel geen gebruik meer zullen maken van bezwaarschriftenprocedures. We hebben de verplichting om ons krachtig op te stellen en met een grote inzet kunnen we heel wat bereiken. De deelname in de commissie mag best als een mijlpaal in het bestaan van de werkgroep beschouwd worden.

5. OPENBAAR GROEN

Een rondgang door de binnenstad en ook door de nieuwbouwwijken van Culemborg, laat zien dat er op vele plaatsen een chronisch tekort aan openbaar groen is en dat het aanwezige groen in veel opzichten wel heel duidelijk tekort schiet. In het (verre) verleden is al heel wat groen verdwenen. Denk maar eens aan de majestueuze kastanjes in het Voorburg, de leilinden in de Zandstraat en de esdoorns langs de singels. Weinig kwam er voor terug.

Veel plaatsen vragen gewoon om aangekleed te worden. Markt en Voorburg bijvoorbeeld.

Terweyde lijkt een uitgekledde wijk. Gladde gazons, rozenperkjes en wat iele boompjes vormen daar het hoofdbestand van het groen. Kale flats domineren nog steeds.

Ons stadspark werd ontdaan van veel groen, waarover straks meer.

In het uitbreidingsplan De Hond verdwijnen de grote fruitbomen door gebrek aan onderhoud en de meidoornhagen vertonen steeds meer gaten.

Veel is en gaat hier nog voor de bijl.

Nog resterende waardevolle bossages, die zozeer het stadsbeeld bepalen, dreigen verder te worden uitgedund of zijn reeds verdwenen.

"Dringende" verkeersvoorzieningen langs de Oostersingel deden een karakteristiek stukje Culemborg verloren gaan. Wat overbleef was een steriel en gevaarlijk kruispunt met wat rozenperkjes.

Donkere wolken pakten zich samen boven onze eerbiedwaardige treurwilgen die het aspect van de stadsgrachten zozeer bepalen. Geruchten gingen dat ze spoedig zouden worden omgehakt. Een goede verzorging kan de bomen nog een lange tijd in prima conditie houden.

Ook geruchten over de vier dreven waar rioleringswerkzaamheden het geboomte dreigden aan te tasten, zorgden voor de nodige onrust. Voorlopig lijkt het gelukkig nog geen doorgang te vinden.

Een positief bericht vormde de overplaatsing van een aantal grote leilinden nabij de thans gesloopte Postmaschool. De vakkundig behandelde en met veel zorg omgeven bomen kregen een nieuwe standplaats aan de andere zijde van de speelplaats.

Jammer genoeg is het niet overal rozengeur en maneschijn. Neem nou de

Plantage bijvoorbeeld. De situatie in dit stadspark is nog verre van rooskleurig. Veel fraai geboomte is verdwenen, vooral in het "opgeschoonde" gedeelte. Restauratie van het oorspronkelijke park lijkt geen reële zaak meer en brengt bovendien hoge onderhoudskosten met zich mee. Met het opnieuw scheppen van veel gazon, doorkijkje zus en perkje zo maken we een steriel park, waardoor de belevingswaarde, die thans heel anders is dan vroeger, sterk verminderdt.

Aan ons stadspark kunnen vandaag de dag beter nieuwe waarden worden toegekend. De Plantage leent zich in de huidige vorm voor een halfnatuurlijk stadspark waarbij een evenwichtige en gevarieerde levensgemeenschap voorop dient te staan. Door dingen te laten kan al veel worden bereikt. Beheerstechnisch is de grootste fout het jaarlijks weghalen van het afgevallen blad, waardoor de grootste voedingsbron voor de vegetatie wegvalt. Met niet genoeg nadruk kan gezegd worden, dat de uit blad en ander organisch materiaal gevormde humus, de grote krachtbron is waaruit planten een blijvende vitaliteit ontwikkelen.

Een belangrijke oorzaak van het verval van de Plantage moet dan ook gezocht worden in de jaarlijkse strooiselroof.

6. ERFBEPLANTING

In het kader van de ruilverkaveling wordt dikwijls rond boerderijen erfbeplanting aangebracht. Wij hebben meerdere malen te kennen gegeven dat deze erfbeplanting in de meeste gevallen niet bepaald een verrijking van het landschap is. Het was ons bekend dat de ontwerpen meestal lopende bandwerk zijn en nauwelijks in samenspraak met de boer tot stand komen. In augustus 1977 hadden we een gesprek hierover met de districts-ambtenaar Landschapsbouw van het Staatsbosbeheer en de secretaris van de ruilverkaveling Lek en Linge. Besloten werd dat de werkgroep voor een boerderij in het ruilverkavelingsgebied een erfbeplantingsplan zou mogen maken.

De bedoeling was om met iets anders uit de bus te komen dan de stereotiepe erfbeplanting die in Limburg hetzelfde is als in Friesland. Gekozen werd voor een boerderij aan de Hennisdijk.

In het plan, dat door Betsy werd gemaakt, werden o.a. knotwilgen, knotpopulieren en een meidoornhaag opgenomen. Daarvoor was eerst bekeken hoe de karakteristieke beplanting rond boerderijen in de streek is samengesteld.

Eind 1978 werd het ontwerp naar het Staatsbosbeheer gezonden en in het voorjaar van 1979 hoopt men met de inplant te kunnen beginnen.

7. ZUIVERINGSINSTALLATIE

Rond de zuiveringsinstallatie aan de Parallelweg werd door het Zuiveringsschap Rivierenland beplanting aangelegd, welke naar onze mening zeker niet ideaal genoemd mocht worden. Door ons werd in een gesprek op andere beplantingsmogelijkheden gewezen, die beter met de omgeving harmoniëren.

natuur-en vogelwacht CULEMBORG

'hak-al'

